

Свято державності, свято освіти

#15 от 30.08.2011

Ректор НТУ «ХПІ», Заслужений діяч науки і техніки України, лауреат Державної премії України, д. т. н., професор Леонід ТОВАЖНЯНСЬКИЙ

Традиційне свято День знань цього року особливе, адже воно співпадає з визначною історичною датою – 20-річчям незалежної держави Україна. Хоч це порівняно малий відрізок часу для історії держави – величної в майбутньому, я впевнений, – та він вміщує чимало подій, дат, досягнень у житті кожного українця, а, тим більше, в діяльності такого величезного колективу, яким є Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут». Зовсім недавно ми відзначали 125-річчя університету, і це свято було своєрідним звітом за працю колективу, якому довелося в часи, нелегкі для держави, для освіти в Україні, продовжувати справу наших попередників, зберігати все напрацьоване ними і забезпечувати майбуття славетного вузу. Сьогодні ми маємо право сказати, що керівництву вузу разом із усіма політехніками вдалося віднайти нові підходи до збереження потенціалу НТУ «ХПІ», реалізації його подальшого розвитку, до успішної діяльності в умовах, що склалися в державі, в її економіці.

Реалії повсякдення в непростих умовах на зламі тисячоліть вимагали нових рішень для того, щоб зберегти університетську сутність вищого навчального закладу як освітньо-наукової установи, зміцнити наукові традиції й наукові школи, вибороти передові позиції у вітчизняній вищій технічній освіті. Багатий досвід та наявність розвинутих наукових шкіл, потужний кадровий потенціал, розгалужене міжнародне співробітництво – все це давало неабиякі шанси для досягнення успіху, але й вимагало невпинного руху в ногу з сучасністю.

Враховуючи загальнодержавне та міжнародне визнання результатів діяльності і значний вклад у розвиток національної вищої освіти і науки, Указом Президента України від 11 вересня 2000 р. Харківському державному політехнічному університету наданий статус національного. Його отримання стало визначною подією, надбанням багатьох поколінь політехніків і стартом у XXI століття. А напередодні свого 125-річчя Національний технічний університет «ХПІ» став автономним (самоврядним) дослідницьким університетом.

Якими були підстави для таких державних рішень щодо статусу нашого, найстарішого в східній Україні, одного з крупніших у країні технічних вузів? Сьогоднішні досягнення стали можливими, в першу чергу, завдяки нашим попередникам – великим вченим, засновникам більшості сучасних 40 наукових шкіл, які успішно діють в університеті, – з фізики тонких плівок, електроприводу, азотного синтезу, керамічних і композиційних матеріалів, промислової та медичної електроніки та ін. Багато уваги наші вчені приділяють енергозбереженню, дев'ять кафедр серйозно займаються нанотехнологіями, за якими революційне майбутнє. Успішними є дослідження в галузях матеріалознавства, енергетики, електрохімії, хімії, медицини... 15 млн. гривень становить сьогодні обсяг розробок за бюджетною тематикою і 6 млн. – за госпдоговірною. За останні 10 років результати праці вчених НТУ «ХПІ» відзначені 12 Державними преміями України в галузі науки і техніки, щороку захищаються 12–15 докторських та близько 60 кандидатських дисертацій. До складу НТУ «ХПІ» входять 94 кафедри, які об'єднані в 24 факультети; науково-дослідні інститути «Іоносфера» та «Молнія», чії експериментальні бази Постановою Кабінету Міністрів України віднесено до об'єктів, що становлять Національне надбання. Наш університет – єдиний в Україні – увійшов до складу концерну вітчизняного танкобудування, очолюваного Героєм України, директором КБ ім. Морозова Михайлом Борисюком. Наукові досягнення НТУ «ХПІ» постійно демонструються на виставках в Україні, Німеччині, Росії, Італії, Китаї, Індії та інших країнах.

НТУ «ХПІ» також має давні і міцні договірні стосунки з 100 університетами у 35 країнах світу. Університет є повноправним членом 5 міжнародних об'єднань: Асоціації університетів за демократію, університетів Чорноморського басейну, Євроазійських університетів, Європейських університетів, а також університетів, що підписали Болонську декларацію, а ще є співзасновником кількох віртуальних університетів, одним із піонерів дистанційного навчання. Про міжнародне визнання високого рівня науки і освіти в НТУ «ХПІ» свідчить і зростання числа публікацій наукових статей політехніків у світових виданнях (їх лише минулого року було близько 1500), а також такий важливий критерій, як збільшення кількості посилань вченими різних країн на дані публікацій науковців з НТУ «ХПІ». Їх у минулому році було вже 2400 у порівнянні з 1700 у 2010-му.

У більшості вітчизняних рейтингів НТУ «ХПІ» займає стабільне місце в першій «десяятці», а 2009 року названий 356-м у світовому рейтингу університетів.

125-річчю нашого університету було присвячено багато конференцій, академічних читань та інших подій із статусом міжнародних. Зовсім недавно, у травні цього року, наприклад, в НТУ «ХПІ» відбулося виїзне засідання Хімічного відділення Національної академії наук України, присвячене Міжнародному року хімії. До цього слід додати, що наш університет співпрацює з більш як 30 установами НАНУ та галузевими інститутами.

Головним, однак, у діяльності Харківського політехнічного, як одного з найбільших вищих технічних закладів України, залишається підготовка висококваліфікованих спеціалістів. У житті кожної людини є особливі роки – роки юності, сподівань і захоплюючих планів. Це фундамент, на якому будується майбутнє особистості. Саме таким фундаментом, рідною Alma mater для 156 тисяч випускників усіх поколінь став наш університет.

Серед них провідні, зі світовим ім'ям, вчені, керівники великих підприємств, державні діячі, їх численні наукові праці і науково-технічні розробки відомі далеко за межами України і країн СНД. Підтверджуючи високий рівень наукової й професійної підготовки, яку надає своїм випускникам НТУ «ХПІ», вони плідно й творчо працюють на важливих посадах у державних, дипломатичних, суспільних та інших структурах нашої держави.

Видатний авіаконструктор Г. Є. Лозино-Лозинський був Генеральним директором – Головним конструктором НВО «Енергія», творцем «Бурана». Герой Російської Федерації (1993 р.) М. І. Кваша відомий як головний конструктор підводних човнів, у тому числі знаменитої «Барракуди». Засновником всесвітньо відомого КБ «Прогрес» був вихованець ХПІ, генеральний конструктор авіадвигунів академік А. Г. Івченко. Видатними конструкторами були випускники університету М. Й. Гуревич (літаки МіГ), Ю. Ф. Косяк (турбіни) та багато інших. І сьогодні технічною елітою держави є вихованці Харківського політехнічного інституту: Герої України В. М. Лук'яненко, А. О. Бугаєць, О. А. Жданов, А. А. Коваленко, Заслужені машинобудівники України, Заслужені працівники промисловості України, Заслужені діячі науки і техніки, лауреати Державної премії України: Ю. М. Бусяк, Г. Д. Грищенко, В. М. Золотарьов, В. В. Казаков, Є. Т. Ковальов, Ю. М. Мацевітий, М. К. Рязанцев, В. В. Кузьмін, В. І. Молчанов, О. Ю. Путнокі, Є. Я. Хруслов, В. Ф. Клімов та багато інших.

Одним з інноваційних напрямів розвитку університету за останні 20 років була спроможність швидко відповідати вимогам часу, задовольняти потреби економіки регіону підготовкою фахівців з вищою освітою з запитуваних спеціальностей. Сьогодні НТУ «ХПІ» веде підготовку за 98 спеціальностями, 48 з них відкрито за два минулі десятиліття. Лише за останні 5 років у НТУ «ХПІ» було ліцензовано 17 нових напрямків підготовки фахівців. Серед них спеціальності «Автомобілі й автомобільне господарство», «Обладнання нафтових і газових промислів», «Комп'ютерно-інтегровані технологічні процеси виробництва», «Енергоменеджмент», «Нанoeлектроніка» та багато інших.

Послідовно впроваджує університет інноваційні методи навчання, принципи Болонського процесу, учасником якого став, одним із перших в Україні, НТУ «ХПІ». Участь у втіленні освітніх реформ на європейському просторі вивела університет на новий якісний рівень його розвитку. Навчальні плани забезпечують втілення трансферної кредитно-модульної системи, що чітко регламентує аудиторне навантаження та самостійну роботу студентів. З 2012 року ми маємо видавати дипломи європейського зразка, який вимагає додатку, де будуть вказані не лише оцінки (A, B, C, D, F), кредити за дисциплінами, а й повна характеристика вузу, факультету, кафедри, а також чого саме навчився студент, які навички отримав, і де їх можна застосувати.

Головна парадигма сучасної освіти – не просто забезпечити молодих людей знаннями, а й розвинути їх здібності, прищепити смак і вміння навчатися протягом подальшого життя. Застосування цього принципу мусять відчувати ті студенти-першокурсники, яких ми зарахували цього року на навчання на всі факультети за 42 напрямками підготовки фахівців. Забезпечити їх професійне майбутнє покликана розроблена в нашому вузі та успішно діюча система працевлаштування, завдяки якій забезпечуємо місцями роботи 92–96 відсотків

випускників. У справі підготовки кадрів ми успішно співпрацюємо з понад 400 підприємствами, серед яких такі промислові гіганти, як «Турбоатом», ХТЗ, «ФЕД», завод ім. Малишева, корпорація «УПЕК», КБ ім. Морозова, КБ ім. Антонова, завод ім. Шевченка, «Електротяжмаш», «ХАЗ», КБ «Южное», Маріупольський «Азовмаш» та ін.

Надбанням останніх десятиліть є також система забезпечення якості освіти, створена в НТУ «ХПІ». Високий рівень знань, що їх забезпечує Харківський політехнічний, переконливо демонструють наші студенти, які щороку виборюють 28–30 призових місць на Всеукраїнських предметних олімпіадах та здобувають близько 50 перемог у різноманітних конкурсах наукових робіт студентів.

Зростанню кількості нових, сучасних спеціальностей, впровадженню інноваційних технологій навчання сприяє стратегія збереження й розвитку матеріально-технічної бази університету, яку ми неухильно втілюємо в життя, незважаючи на всі об'єктивні економічні негаразди нашого часу. Погляньте лише, як відновилося обличчя древнього ХПІ до його 125-річчя! Благоустрій території, навчальних корпусів, лабораторій, відновлення історичного вигляду старовинних аудиторій – все це є в полі постійної уваги й турботи ректорату, праці всього колективу. За останні роки аудиторний фонд поповнився за рахунок навчальних корпусів №№ 3, 4, 5, поступово здійснюється ремонт діючих споруд, гуртожитків. Два гуртожитки перебувають у стані реставрації до наступного Євро–2012 і в оновленому вигляді знову будуть помешканням наших студентів. Навчальне містечко вже прикрашає чудова архітектурна споруда – нова бібліотека на 2 млн. томів, яка буде забезпечена новітніми інформаційними технологіями.

Дбає Харківський політехнічний і про всебічний, духовний розвиток своїх вихованців. Всіх нас надзвичайно радує своєрідне «відродження» чудового культурного осередку загальноміського значення – Палацу студентів НТУ «ХПІ»! Сьогодні там працюють 22 творчих колективи: дев'ять танцювальних, ансамбль скрипалів, хор... і навіть п'ять клубів за інтересами. В них беруть участь понад тисячу студентів, з якими працюють більше 30 професійних керівників. Лише останнім часом камерний хор університету, школа спортивного танцю «Тріумф» і вокальний ансамбль «Сузір'я» удостоєні звань «Народний художній колектив України». А ансамбль скрипалів «Експромт» став Народним художнім колективом профспілок.

Щире задоволення отримали політехніки й гості на ювілейному святі від спектаклю «Мандрівка в минуле», який на біс повторили в Палаці студентів 12 разів!

Невід'ємною ваговою складовою розвитку НТУ «ХПІ» є спорт. Університет постійно підтверджує свій статус лідера студентського спорту України, дав путівку до олімпійського та професійного спорту десяткам високопрофесійних спортсменів. У 1999–2011 роки політехніки вибороли понад тисячу золотих, срібних і бронзових нагород на національних, європейських і світових турнірах.

Все вищесказане не виключає наявності невирішених проблем і невідкладних завдань, які стоять сьогодні як перед колективом нашого університету, так і перед вітчизняною системою вищої освіти в цілому. НТУ «ХПІ» не припиняє роботи з відкриття підготовки за новими спеціальностями та ліцензування й акредитації вже існуючих. Ми маємо продовжувати

представляти університет у вітчизняних і міжнародних рейтингах задля зміцнення його авторитету, розширювати діапазон наукових досліджень на замовлення промисловості, збільшувати контингент іноземних студентів. На часі також наполеглива праця по зміцненню матеріальної бази університету, завершення будівництва нової бібліотеки, підготовка приміщень гуртожитків до Євро–2012 і багато іншого.

Держава наша ще надто молода, і зміцнювати її, вирішувати складні питання державотворення належить наступним поколінням українців. На підготовку майбутніх висококваліфікованих фахівців, свідомих громадян, патріотів України спрямовані зусилля педагогів вищої школи. Ми прагнемо виховати молоде покоління конкурентоздатним, з активною життєвою позицією, готовим до професійної діяльності, яка б зміцнювала економіку України. Ми б хотіли розвинути у вас, дорогі друзі, високу духовність, гідні моральні орієнтири, прагнення до творчості і високих життєвих цінностей.

Хай же День знань стане вдалим стартом на шляху до досягнення названих цілей. Зі святом вас, студенти і викладачі, співробітники університету! З 20-річчям незалежної України, дорогі співвітчизники!

Ти – першокурсник, і перед тобою
Ще безліч нерозвіданих доріг.
Твій розум переповнений жагою
До перемог, які б здолати зміг.

Ти – першокурсник. Сам себе зроби!
Знань і наук ти опануєш суть.
Й нові тобі відкриються скарби!
Студенте Політеху, в добру путь!
М. Абрамчук